

צ'בזטי מזהר"י

קמא
דף קיח.

עם
ביאור חברותא
ללימוד בעיון

תורה רנה

אמר שהמתמיד בלימוד ספרו יהיה נעשה איש כשר באמת
ובעל מח גדול כי יש בה עמקות נוראה שאין בשום ספר
(חי"מ שמו שמה)

ליקוטי

צדקה ולא יחסר כלל [א], וכן ע"י זה יכולים שיחיה להאדם מסירת נפש באמת, ואף על פי כן לא יזיק לו, וישאר בחיים :

רננ [ב] **דע** שמיעוט שינה, הוא ממעט תאוות ניאוף, כי יש אש באדם מתחלת התולדה, שמהאש הזה בוערין באדם כל התבערת^י של כל התאוות. וגם כל האכילה ושתיה שנותנין להגוף, האש הזה הוא מכלה ושורף הכל. ועל ידי מיעוט שינה, האש הזה נחלש ואין לו כח לבעור, אך שמויז לחמוח מיעוט שינה. וכן רבוי שינה, כשהאדם מכריח עצמו לישן הרבה, גם זה מחליש וממעט האש הנ"ל [ג], וגם זה מוזק להמות. רק כשאדם ישן במדה כראוי, אזי תאוות המשגל בתוקפה וכהה, כי לא נחלש האש הנ"ל: [הכל זה שמענו מתוך שיחותיו הקדושים, ותוכן כוונתו בזה לא ביאר היטב, אך כפי מה שהבנתי משיחותו, הכוונה שאין מועיל שום עצה למעט תאוות ניאוף ע"י איזה תחבולה, כי מוזק להמות. כי ה' אפשר להחליש התאוה ע"י מיעוט שינה או ריבוי שינה, אבל שניהם מוזיקם להמות. ע"כ **אין חכמה ואין עצה כנגד** [ד] זה, רק להתחזק להיות גבור לכבוש את יצרו, וה' יעזור לו למלך תאוה זאת מאתו :

רנד [ו] **עינים** הם דברים עליונים וגבוהים מאד, והם רואים תמיד דברים גדולים ונוראים. ואם ה' האדם זוכה לעינים כשרים [ז], היה יודע דברים גדולים רק ממה שעייניו רואות, כי הם רואות תמיד, אך שאין יודע מה רואה. כמו למשל כשמעבירין דבר לפני עיני האדם בהעברה ובמהירות גדול, ואזי אין האדם יודע מה ראה, והנה אף שבשעה שהעבירו הדבר לפני עיניו, בוודאי ראה אותו בראיה גמורה, עכ"ז אין יודע מה ראה, כי אף שעייניו ראו הדבר בשלימות, עכ"ז מחמת המהירות לא ה' פנאי בכדי שיביא הראות להדעת שידע מה ראה. כי לידע הדבר שראה זה תלוי בדעת, ולזה צריך קצת זמן, שישחא קצת הדבר הנראה לפני עיניו, בכדי שיבוא ויושיט כח הראות להדעת את הדבר הנראה, כדי שידע בהדעת מה ראה, ומחמת המהירות לא ראה הדבר רק בכח הראות, אבל לא היה זמן להושיט הדבר להדעת, ועל כן אינו יודע מה ראה. וכן האדם רואה בעייניו תמיד דברים גדולים ^י(היינו מראות וחזיונות) אך שהוא כמו שמעבירין לפניו בהעברה בעלמא ובמהירות גדול, על כן אינו יודע מה ראה כנ"ל, [ו] והבן [ח]:

רנה [ב] **כשהאדם** הוא מאמין בהצדיק בלי שום דעת, אפשר לו ליפול מהאמונה, כי מאמונה לבד אפשר ליפול, אבל אם יש לו גם דעת שמכין גם בהדעת, אזי א"א לו ליפול :

רנו [ג] **שם אתה**^י מסוגל על הים ^ילהכנע הגלים [ד], והסוד (תחלים פט) **כשוו גליו אתה תשכחם** (ו').

רנג רנד רנה רנו רנז רנה נט ס

רנז [ז] (דברים כג) **כי תבוא**^י **בפרם רעך וכו**^י. על פי מעשה וכו', שהניחה לו אמו צוואה שמי שאינו יכול לסובלו לא יניחנו להיות אצלו, ואם לאו יצטרך לעזר מהרחוקים על הקרובים אצלו וכו'. ^יכאיותבאר במ"א[ב] כי כשאוכל יותר מצרכו זה המאכל מוזק לו. כי כל דבר יש לו שורש שיש לו חיות ממנו, כגון הסמים יש להם חיות ממה שהאדם לוקח אותם לרפואה, וכן המאכלים יש להם חיות מזה שהאדם אוכל אותם ומקבל חיות מהם, מזה יש חיות להמאכלים. אבל כשאוכל יותר מצרכו אין לזה המאכל ממי לקבל חיות, מאחר שאין האדם צריך אליו, והוא דומה כאלו הניחו האדם לתוך כלי, שבוודאי^י אינו מקבל חיות משם. וע"כ המאכל מבקש לו חיות להחיות עצמו ואזי הוא מוציא החיות של האדם ועי"ז הוא מוזק להאדם, ומחמת זה נצטרפין עמו אפי' שאר המאכלים ומוזיקם לו. וזה **ואכלת כנפשך שבעך**, לא יותר. וזה **ואל בליך לא תתן**, היינו שלא תאכל יותר מצרכך, שזה דומה כנותן לתוך הכלי מאחר שאין צריך לו כנ"ל :

רנה [ב] **כשיש** מחלוקת על האדם יכולי"ז לחמות אותו מדרך הש"י ולהפילו ממדרגתו ח"ו. וזה שהתפאר דהמע"ה (תחלים קיט) **רבים רודפי וצרי, מעדותך^י לא נמיתי**, שאף שהי' עליו מחלוקת רבים, עכ"ז לא נטה מדרך הש"י [ב] :

רנט [ב] **כשאדם** מתבודד ומפרש שיחתו וצערו לפני הש"י, ומתודה ומתחרט על גודל הפגמים שעשה, אזי גם השכינה כנגדו מפרשת לפניו שיחתה וצערה ומנחמת אותו, כי כל פגם ופגם שפגם כנשמתו, פגם אצלה ג"כ ככיכול. וזה בחי' (דברים כו) **את ה' האמרת וה' האמירך וכו**'. והיא מנחמת אותו שתבקש תחבולות לתקן כל הפגמים :
רס [ג] **השם** הוא הנפש, כמ"ש בהתורה היכל הקודש לַיְכֹסֶם^י (נט) ע"ש. בבחי' ^י[ג] **נפש חיה היא**^י **שמו** ע"ש. ויש בבחי' זו מסירת נפש: כי יש עשרה הרוגי מלכות שמסרו נפשם על קידוש השם^י בשביל יהוד קוב"ה ושכינתו^י כידוע, שעיקר היחוד ע"י מסירת נפש [ד]. והם ראו באותן הדורות, שא"א לתקן ולעשות יחודים למעלה כ"א על ידי נשמותיהם, ע"כ מסרו נפשם על קידוש השם [ז], כי כשהנפשות עולות למעלה ע"י מסירת נפש, אזי הם חוזרים להשכינה, כי משם יצאו, כי ישראל הם **חלק אלוה ממעל** [ח] ממש, שהם חלקי השכינה ממש, בבחי' **העמוסים מני בטן** (ישעי' מו) וכשהם חוזרים להשכינה, אזי השכינה מתפארת חזי כמה ברא קאתינא לגבך [ט] (זוהר ויקרא יג.). ואזי מתעורר השתוקקת^י עליון ונעשה יחוד כידוע [כא]. ולפעמים בא לצורך זה הריגה ח"ו, שנהרגין ח"ו כמה וכמה נפשות מישראל, כדי שיהי' יחוד ע"י נפשותיהם העולות למעלה, כי לפעמים צריכין אל היחוד הרבה נפשות מאד הם ושלום, ע"כ בא הריגה ח"ו.

אחרי פטירת הרב הג"ל (חיי מוהר"ן סימן ל) וביאור הענין עיין בפל"ח כאן הובא בשיש"ק ח"א סימן רכא. ובחי' מוהר"ן סימן קלו בהגות המעתיק שם. (אלף ת"ה גבורות אלה נזכר גם בסוף תורה ו' תנינא ובוהר נשא קלז).

^י **עיין זוהר נח דף סט: ובמקדש מלך שם** [בספרים ישנים נדפס המקדש מלך בדרך קצא.][ועיין פרפראות לחכמה על תורה זו ביאור זוהר והמקדש מלך הג"ל ומה שביאר עפ"י פע"ח שער הסליחות פ"ח ד"ה אפים מש"כ שם בסוגרים. ועיין שער הכוונות עמידה דרוש ה' אתה גבור] וראה פרש"י תשכחם תשפ"ל.

^י לא ידוע מתי והיכן נאמרה תורה זו

^י מתולד - תבא

^ב בתולד - וי'

^{כא} בתקפא הוסיף כאן בסוגרים (עיין בסוף הספר שם יתבאר מעשה זאת) (וצע"י כי לא נמצא שם), וכן השתיק בתולד וגם שם לא נמצא בסוף הספר, ומתולדו נמחק וכתוב (ויתבאר במ"א)

^{כב} בהוראת זקני אנ"ש המעשה לא נדפס (ומה שנמסר בע"פ ראה בחי"מ השמטות אות פ) ומה שנספרים בע"פ אמר ראב"ן שאינו נכון. את הצוואה צייתה אם רבינו לרבינו. ועיין שער שיש"ק ח"ג אות נב מה צייתה. ועיין שיש"ק חדש ח"ג אות תרטס

^{כג} מתולד - שבודאי

^{כד} המשך הפסוק הג"ל בתחילת התורה

^{כה} לא ידוע מתי והיכן נאמרה תורה זו

^{כו} מתולד - יכולים

^{כז} מתולד - מעדותך

מוהר"ן קיה.

רנז [ז] (דברים כג) **כי תבוא**^י **בפרם רעך וכו**^י. על פי מעשה וכו', שהניחה לו אמו צוואה שמי שאינו יכול לסובלו לא יניחנו להיות אצלו, ואם לאו יצטרך לעזר מהרחוקים על הקרובים אצלו וכו'. ^יכאיותבאר במ"א[ב] כי כשאוכל יותר מצרכו זה המאכל מוזק לו. כי כל דבר יש לו שורש שיש לו חיות ממנו, כגון הסמים יש להם חיות ממה שהאדם לוקח אותם לרפואה, וכן המאכלים יש להם חיות מזה שהאדם אוכל אותם ומקבל חיות מהם, מזה יש חיות להמאכלים. אבל כשאוכל יותר מצרכו אין לזה המאכל ממי לקבל חיות, מאחר שאין האדם צריך אליו, והוא דומה כאלו הניחו האדם לתוך כלי, שבוודאי^י אינו מקבל חיות משם. וע"כ המאכל מבקש לו חיות להחיות עצמו ואזי הוא מוציא החיות של האדם ועי"ז הוא מוזק להאדם, ומחמת זה נצטרפין עמו אפי' שאר המאכלים ומוזיקם לו. וזה **ואכלת כנפשך שבעך**, לא יותר. וזה **ואל בליך לא תתן**, היינו שלא תאכל יותר מצרכך, שזה דומה כנותן לתוך הכלי מאחר שאין צריך לו כנ"ל :

רנה [ב] **כשיש** מחלוקת על האדם יכולי"ז לחמות אותו מדרך הש"י ולהפילו ממדרגתו ח"ו. וזה שהתפאר דהמע"ה (תחלים קיט) **רבים רודפי וצרי, מעדותך^י לא נמיתי**, שאף שהי' עליו מחלוקת רבים, עכ"ז לא נטה מדרך הש"י [ב] :

רנט [ב] **כשאדם** מתבודד ומפרש שיחתו וצערו לפני הש"י, ומתודה ומתחרט על גודל הפגמים שעשה, אזי גם השכינה כנגדו מפרשת לפניו שיחתה וצערה ומנחמת אותו, כי כל פגם ופגם שפגם כנשמתו, פגם אצלה ג"כ ככיכול. וזה בחי' (דברים כו) **את ה' האמרת וה' האמירך וכו**'. והיא מנחמת אותו שתבקש תחבולות לתקן כל הפגמים :
רס [ג] **השם** הוא הנפש, כמ"ש בהתורה היכל הקודש לַיְכֹסֶם^י (נט) ע"ש. בבחי' ^י[ג] **נפש חיה היא**^י **שמו** ע"ש. ויש בבחי' זו מסירת נפש: כי יש עשרה הרוגי מלכות שמסרו נפשם על קידוש השם^י בשביל יהוד קוב"ה ושכינתו^י כידוע, שעיקר היחוד ע"י מסירת נפש [ד]. והם ראו באותן הדורות, שא"א לתקן ולעשות יחודים למעלה כ"א על ידי נשמותיהם, ע"כ מסרו נפשם על קידוש השם [ז], כי כשהנפשות עולות למעלה ע"י מסירת נפש, אזי הם חוזרים להשכינה, כי משם יצאו, כי ישראל הם **חלק אלוה ממעל** [ח] ממש, שהם חלקי השכינה ממש, בבחי' **העמוסים מני בטן** (ישעי' מו) וכשהם חוזרים להשכינה, אזי השכינה מתפארת חזי כמה ברא קאתינא לגבך [ט] (זוהר ויקרא יג.). ואזי מתעורר השתוקקת^י עליון ונעשה יחוד כידוע [כא]. ולפעמים בא לצורך זה הריגה ח"ו, שנהרגין ח"ו כמה וכמה נפשות מישראל, כדי שיהי' יחוד ע"י נפשותיהם העולות למעלה, כי לפעמים צריכין אל היחוד הרבה נפשות מאד הם ושלום, ע"כ בא הריגה ח"ו.

	תורה רנו
	תהילים פט (י') אתה מושל בגאות תים כשוו גליו אתה תשכחם:
	תורה רנו
	דברים כי תבא כג (כה) כי תבא בפרם רעך ואקלף ענבים כנפשך שבעך ואל פלךך לא תתן: ס
	תורה רנה
	תהילים קיט (קנו) רבים רפי וצרי מעדותך לא נמיתי:
	תורה רנט
	דברים כי תבוא כו (יו) את יקח האמירך היום להיות לך לאלהים וקלכת בדרךיו ולשמר חקיו ומצותיו ומשפטיו ולשמע בקלו: (יח) ויקח האמירך היום להיות לו לעם סגלה כאשר דבר לך ולשמר כל מצותיו: תורה רס
	בראשית ב (יט) ויצר יתה אלהים מן האדמה כל חית השדה ואת כל עוף השמים ויבא אל האדם לראות מה יקרא לו וכל אשר יקרא לו האדם נפש חיה הוא שמו: איוב לא כו ומה חלק אלוה מפעל ונחלת שדי מפרמים: ישעיה מו (ג) שמעו אלי בית יעקב וכל שארית בית ישראל העשסים מני בטן תשאים מני רחס:

^[א] משמע שחזקות בין הלויקים היא דבר מעל הטבע שע"כ זוכים עי"ז ללמעלה מהטבע.

^[ב] לא ידוע מתי והיכן נאמרה תורה זו

^[ג] גם בדפורי ותולד – התבערת, ומתולד – התבערות

^[ד] שבילי אמונה נתיב חמישי סוף השביל השישי ד"ה אמנם רבוי השינה

^[ה] נוסף בתקפא

^[ו] לשו"כ משלי כא ל'

^[ז] לא ידוע מתי והיכן נאמרה תורה זו

^[ח] עיין חיי מוהר"ן תקט

^[ט] ביאור של מוהר"נית בתקפא

^[י] עיין גם תורה סה אות ג'

^[יא] ועיין ככבי אור שיחות וספורים את לב שלפעמים מכה שמגיע לזוכים מגיע גם לבליתי זוכין

^[יב] לא ידוע מתי והיכן נאמרה תורה זו

^[יג] זמן ומקום אמירת התורה לא ידוע, אבל אולי ניתן לשער שהיה בשנת תקנה בדרך לא"י או נודע לרבנו הסוד הזה בכפר סאקילע ומשם נסע לניקולייב ומשם לחרסון שם אמר כמה תורות בעינין יקם סערה לדממה כמה ימים לפני שבועות.

^[יד] בדפורי- אית"ה

^[טו] גם בדפורי – להכנע, בתולד ומתולד - להכניע

^[טז] שם "אתה" המבואר כאן גילה רבי מנחם מענדל מויטעפסק שהתגלה לרבינו בכפר סאקילע בדרכו לארץ ישראל (שנת תקנח עשר שנים

י' **מדרש רבה** ויקרא – פ'שה כז פסקה ה – והאלהים יבקש את נדרף (קהלת ג) ר' הונא בשם רב יוסף אמר לעולם והאלהים יבקש את נדרף אתה מוצא צדיק רודף צדיק והאלהים יבקש את נדרף רשע רודף צדיק והאלהים יבקש את נדרף רשע רודף רשע ורודף רשע והאלהים יבקש

שרודף ונרדף מדובר רק כשרודפו להרגו או להזיקו בגוף עד שמוכרח לברוח מפניו, אבל אם רק מדבר עליו רעות וחרפות לא נקרא רודפו. וכן משמע במדרש שם שאמר משה נרדף מפני פרעה, ולא אמר שנרדף מפני קרח.

ה. צ"ע האם קיצר כאן רבנו כיון שסמך על הכלל שדברי תורה עניים במקומן ועשירים במקום אחר, וכוונתו שנלמד מתורה קפא או תורה רנא. אבל א"כ מה מתחדש כאן? וצ"ע אולי חידש שדוד המלך כבר ידע מהסכנה הזו והתפאר שאותו אפילו רבים לא הצליחו להפיל.

ו. צ"ע האם בכל אופן יכולים להפילו או רק כשמוחזיר להם מחלוקת? ראה בתהלים שם מיד אחרי מעדותיך לא נטייתי ממשיך ראיתי בוגדים ואתקוטטה, משמע לכאורה שדוד כן השיב מלחמה. אבל אינו כך שהרי לשמע' בן גרא לא השיב מלחמה, אדרבה הצדיק את הדין, ואמר ה' אמר לו לקלל.

ז. להטות אותו מדרך הש"י ולהפילו ממדרגתו – צ"ע מדוע לא נקט להטותו או להפילו אותו, דהיינו מדוע לא השווה את הלשון בשניהם?

ח. להטות אותו מדרך הש"י ולהפילו ממדרגתו – צ"ע מה ההבדל ביניהם? והאם אפשר שיגרמו לו רק לאחד מהם? ואולי הכוונה שתחילה מטים אותו ואח"כ מפילים אותו

ט. מעדותיך לא נטייתי צ"ע האם אבל ממדרגתו כן נפל? או להפך אם לא נטה כ"ש שלא נפל

י. יכולין להטות אותו – משמע רק יכולים אבל לא בהכרח שיפילו וכן מבואר לקמן שאת דוד לא הצליחו להטות, וכן בשיחות הר"ן גם את שלמה המלך לא הצליחו להפיל.

יא. צ"ע מדוע לא הצליחו החולקים להפיל את דוד המלך במה זה תלוי האם ביראת שמים החזקה שלו (כדמשמע בקיצור ליקוטי מוהר"ן השלם) או כיון שקיבל הכל באהבה וידע שהכל מה' ית'. או שתלוי בתפילה כמבואר בלקוטי עצות.

יב. אם כוונת רבנו ללמוד מתורה קפא שחלקי הכבוד שלהם ביחד נשקלים כנגד חלק הכבוד שלו, אבל קשר רשעים אינו מן המניין, ולפ"ז הסיבה שלא הצליחו להפיל את דוד המלך, כיון שהחולקים עליו היו רשעים כדואג ואחיתופל כמבואר בגמ' שמתחילה היו עם טינה בלב. ומשה רבנו היה בסכנה כיון שקרח ועדתו היו צדיקים בתחילה, אבל א"כ צ"ע מדוע לא הצליחו אנשי כנסת הגדולה להפיל את שלמה המלך כמבואר בשיחות הר"ן הנ"ל. על כן נראה שתלוי בתפילה ומשה רבנו זכה ע"י תפילת יעקב אבינו ודוד ע"י תפילת עצמו ושלמה ע"י תפילת דוד אביו

יג. צ"ע כיון שמחלוקת יכולה להפיל ולהטות את האדם וגם יכולה להפילו לניאוף כמבואר בתורה קפא וגם לכפירות כמבואר בתורה רנא א"כ מדוע אמר רבנו/י לאנ"ש הבאתי לכם מתנה מחלוקת, בשלמא לרבנו היא מתנה כמבואר בכמה מקומות/י אבל לאנשיו לכאורה זו סכנה/י. עיין סוף תורה קפא/י אתם נצבים היום

את נרדף אפי' צדיק רודף רשע והאלהים יבקש את נרדף מכל מקום והאלהים יבקש את נרדף רבי יהודה ב"ר סימון אמר בשם ר"י ב"ר נהוראי לעולם הקדוש ברוך הוא טובע דמן של נרדפין מן הרודפין תדע לך שכן הוא שכן הבל נרדף מפני קין ובחר הקדוש ברוך הוא בהבל שנאמר (בראשית ד) וישע ה' אל הבל ואל מנחתו נח נרדף מפני דורו ולא בחר הקדוש ברוך הוא אלאל בנח שנאמר (שם ז) כי אותך ראיתי צדיק לפני בדור הזה אברהם נרדף מפני נמרוד ובחר הקדוש ברוך הוא באברהם שנאמר (נחמיה ט) אתה הוא ה' האלהים אשר בחרת באברהם יצחק נרדף מפני פלשתים ובחר הקדוש ברוך הוא ביצחק שנאמר (בראשית כו) ראה ראינו כי היה ה' עמך יעקב נרדף מפני עשו ובחר הקדוש ברוך הוא ביעקב שנאמר (תהלים קלח) כי יעקב בחר לו יה יוסף נרדף מפני אחיו ובחר הקדוש ברוך הוא ביוסף שנאמר (שם פא) עדות ביהוסף שמו משה נרדף מפני פרעה ובחר הקדוש ברוך הוא במשה שנאמר (שם קו) לולי משה בחירי דוד נרדף מפני שאול ובחר הקדוש ברוך הוא בדוד שנא' (שם עח) ויבחר בדוד עבדו שאול נרדף מפני פלשתים ובחר הקדוש ברוך הוא בשאול שנא' (שמואל א יב) הראיתם אשר בחר בו ה' ישראל נרדפין מפני האומות ובחר הקדוש ברוך הוא בישראל שנאמר (דברים יד) ובך בחר ה' להיות לו לעם סגולה רבי אליעזר ב"ר יוסי בן זמרא אמר אף בקרבנות כך אמר הקדוש ברוך הוא שור נרדף מפני ארי עז נרדף מפני נמר כבש מפני זאב לא תקריבו לפני מן הרודפים אלא מן הנרדפין הה"ד (ויקרא כג) שור או כשב או עז כי יולד:

י"ד פסיקתא רבתי הוספה א – פרשה א – והאלהים יבקש את נרדף לעולם הקדוש ברוך הוא אוהב (אני) את הנרדפים ושונא (אני) את הרודפים ישמעאל רודף את יצחק אחיו וטרא שרה את בן הגר המצרית וגו' (בראשית כ"א ט') שהיה זורק עליו חצים כמתלהלה היורה זקים חצים ומות וגו' ואמר הלא מצחק אני (משלי כ"ו י"ח וי"ט) לפיכך הקב"ה אוהב את יצחק קח נא את בנך (בראשית כ"ב ב') א"ל אברהם אבינו רבש"ע יש לי שני בנים נתת לי יצחק וישמעאל א"ל את יחידך (שם) א"ל רבש"ע שניהם יחידים יצחק יחיד לשרה וישמעאל יחיד להגר א"ל אשר אהבת (שם) א"ל וכי יש תחומים במעים לשניהם אני אוהב א"ל את יצחק (שם) ליצחק אני אוהב שהוא נרדף כך עשו רודף אחר יעקב על דפיו בחרב אחיו ושחת רחמיו (עמוס א' י"א) אמר הקדוש ברוך הוא אוהב אני לנרדף ושונא לרודף ואת עשו שנאתי (מלאכי א' ג') אבל יעקב ואוהב את יעקב (שם שם ב') למה והאלהים יבקש את נרדף....

י"ה שיח שרפי קודש – ח"ו אות כז – בידוע תכף שחזר רבנו ז"ל מארץ ישראל והתישב בבלאטיפאלי נתעוררה עליו ועל אנשי שלומו מחלוקת גדולה (כמסופר בספר חיי מוהר"ן קיד), ואמר אז רבנו בצחות לאנשי שלומו הבאתי לכם מתנה (מנעי'ת) את המחלוקת "אין האב איין גיברינקט א מתנה = מחלוקת.

י"ז עיין שיחות הר"ן אות צו הש"י עולמות שיש להצדיק הוא בונה אותם ממחלוקת ובשיחות הר"ן קפה וזכה לעלות על ידי זה (המחלוקת שעליו) בכל יום ובכל עת למעלות והשגות גבוהות מאד אשר לא נשמעו ולא נראו. וחיי"מ אות רפח אומר בואו ונחזיק טובה לרמאים שעל ידי המחלוקת שחולקים עלינו באנו לדברים גדולים, והם עושים לנו טובה גדולה. כי כן הדבר שעל ידי המחלוקת באים ומשיגים דברים גדולים. ושם אות תא נמצא שהמחלוקת הוא בחינת מים, והמים הינו המחלוקת מרימין אותו. אבל אני צריך שיהיה עלי מחלוקת

סמך לקללות שבפרשת כי תבוא, כי דייקא הקללות הן שמציבים את עם ישראל ע"ש. עוד עיין תורה קסא שהמחלוקת מגביה את האדם כמו מים את העץ. ועפ"י הנ"ל שאין עצה למחלוקת אלא תפילה מובן שהמחלוקת מעמידה את האדם כי ניצל ממנה רק מי שבירח ממנה לתפילה.

יד. לשון הקצור לק"מ השלם צ"ע שכתב – בְּשֵׁשׁ מַחֲלֶקֶת עַל הָאָדָם יְכוּלִין לְהַטּוֹת אוֹתוֹ מִדֶּרֶךְ הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ וּלְהַפִּילוֹ מִמִּדְרָגְתּוֹ חֹס וְשָׁלוֹם, אִם לֹא אָדָם גָּדוֹל מְאֹד שְׁאִינוֹ מִתְיָרָא מוֹדָה, כְּמוֹ דּוֹד הַמֶּלֶךְ עָלָיו הַשָּׁלוֹם שֶׁהִתְפָּאֵר "רַבִּים רוֹדְפֵי וְצָרִי", וְאַף-עַל-פִּי כֵן "מַעְדוֹתֶיךָ לֹא נִטִּיתִי" (תהלים קיט, קנז): עכ"ל. בדרך כלל הקיצור השלם סידר הרב ישראל קרדונער זצ"ל ע"י שצירף את העצות משלשה ספרים שהן היצור הישן של מוהר"ת ולקוטי עצות של מוהרנ"ת ולקוטי עצות המשלש של הטשערינער רב. תורה רנה לא נמצאת אלא בלקוטי עצות של מוהרנ"ת ראה לעיל בפתחה, ועי"ש בקיצור השלם שהשמיט כאן את הסוף בעניין התפילה והוסיף מדעתו שדוד המלך ניצל בזכות גדולתו. וצ"ע מדוע? ואיך יבאר בתורה קפא מדוע משה רבנו היה צריך את תפילת יעקב אבינו ואיך שלמה המלך ניצל מהמחלוקת של אנשי כנסת הגדולה עליו. אם לא כדברי מוהרנ"ת שניצולין מהחולקים רק ע"י תפילה.

הקדמה

על המחלוקת דיבר רבנו הרבה מאד, לגנאי ולשבח, גם על הסכנה שנמצא זה שחולקים עליו דיבר כ"פ, ראה לעיל תורה קפא ובתורה רנא ו' גם חז"ל אמרו שלשון הרע הורגת ג' דהיינו גם את זה שדברו עליו.

לשון התורה כאן קצר מאד ובלא שום ביאור רק הידיעה שמי שחולקים אליו הוא בסכנה שיטו אותו מדרך השם ית' ויפילו אותו ממדרגתו. ומביא לדוגמא את דוד המלך שהתפאר שאותו לא הצליחו להפיל, משמע שהיה בסכנה ליפול על ידם וניצל מהם. לא מבואר כיצד ניצל מהם. אבל אולי רמז בלקוטי עצות (מחלוקת אות ל) שם מוהרנ"ת מביא את התורה הזו ומוסיף 'צריך להתחזק מאד ולהתפלל ולהתחנן הרבה לפני השם יתברך שלא יטעה מן הדרך, חס ושלום, על ידי המחלוקת'.

בשיחות הר"ן ריג/א' יש שיחה של רבנו מאד דומה לנאמר כאן אבל בשינוי: תחילה מקשה מה איכפת שזה מדבר על זה? ומתרץ שבאמת ע"י שחולקים על אחד יכולים להפילו ממדרגתו. ומביא שם שתי דוגמאות לזה: אחת משלמה המלך שאנשי כנסת הגדולה רצו למנות אותו עם אלה שאין להם חלק לעזה"ב כמבואר בסנהדרין קד/ב' ובא דיוקן של דוד המלך ולא השגיוחו בו. שוב ירדה אש משמים, ושוב יצאה בת קול וגם בהן

תמיד, כי אני הולך בכל פעם ובכל רגע מדרגא לדרגא. וחי"מ אות תב ואמר להם תאמינו לי שיש בידי כח לעשות שלום עם כל העולם שלא יהיה שום חולק עלי, אבל מה אעשה שיש מדרגות ויכולות כאלו שאי אפשר לבא אליהם רק על ידי מחלוקת. עוד שם תגן שמעתי בשמו שאמר שעל ידי המחלוקת שחולקין על האדם עושין לו טובה. כי על ידי זה יכול לגדל ולצמח... וכו' ע"ש.

ושיש"ק ב' קמא פעם פנה רבי חייקל אל רבנו "מדוע אתם גורמים לעצמכם מחלוקת? בולאטיפאלי נכנסתם לדור בעיר בלי שאלת רשות כנהוג, ובשביל זה התעורר עליכם שם המחלוקת, ובברסלב גרמתם לכם מחלוקת עם הרב הקדוש רבי ברוך ממזבז". ענה לו רבנו: "טוב שנהרצת, גוט אז דו האסט זיך באווארנט". אבל תבין, שכדי לגמור את הענין שלי הוא לא רק להטיל מעיר לעיר, אלא אפלו להטיל ממדרגה אחת למדרגה שניה העקר לגמור את הענין שלי. ובאומר שמחמת שמכרח לגמור את ענינו ודרבנו, בהכרח לו להטיל ממקום למקום, ואף שמחמת זה נגרם עליו מחלוקת.

ח' שיש"ק ב' סה רבנו אמר על החולק: "אני איני יכול לשנא אותו, כי הרי מצרף אני צירופים מכל המחלוקת" וכו'. אולם אתכם הוא שבר לחתיכות.

ט' סוף תורה קפא – כל הדברים שדוברין על הצדיק האמת ועל אנשיו, הם טובות גדולות מאד בגשמי וברוחני, וכמו שאיתא במדרש (תנחומא פרשת נצבים) על פסוק: "אתם נצבים" שגסמך לפרשת קללות לומר שכל הקללות הן הן המציבין אתכם:

י' גם ראה תורה יד אות יג אבל שם להפך מדבר שהחולק בסכנה ולא לזה שחולקים עליו. זה לשונו שם – כי כל החולאת הם בחינת מחלוקת, שאין שלום בעצמיו, והיסודות מתגברין זה על זה ואין מתנהגים בשלום, במזג הטהור, ועל ידי זה בא חולאת כידוע. ועל כן כשמבזה תלמיד חכם ופוגם בשלום, על כן אין רפואה למכתו כנ"ל.

יא' שיחות מוהר"ן אות ריג – שמעתי בשמו שדיבר בענין מחלוקת ואמר שלכאורה מאי אכפת שזה מדבר על זה, אך באמת על ידי מחלוקת שחולקים על אחד יכולין חס ושלום להפיל אותו ממדרגתו חס ושלום. וכעין שאמרו רבותינו זכרונם לברכה שרצו למנות גם את שלמה המלך עליו השלום (בין אלה שאין להם חלק לעזה"ב) וכו' עד שבא דוד ונשתטח לפניו וכו' (סנהדרין קד:), כי היה להם כח לדחותו חס ושלום על ידי דבוריהם. ואמר שזה שאמר דוד המלך עליו השלום "שרים רדפוני חנם" (תהלים קיט קסא), הינו שגדולים ושרים רדפוני, אני יודע שהוא בחנם שאינם פועלים כלל במחלוקתם עלי. והסימן, כי "ומדברך פחד לבי". שאני מפחד מדברך. דהיינו שיש לי יראת שמים ואיני נופל ממדרגתי חס ושלום. וזה סימן שהרדיפה שלהם חנם בחינת "שרים רדפוני חנם":

יב' סנהדרין דף קד: – מי מנאן? (את ג' המלכים וד' הדייטות שאין להם חלק לעזה"ב) אמר רב אשי אנשי כנסת הגדולה מנאום. אמר רב יהודה אמר רב בקשו עוד למנות אחד (שלמה המלך) באה דמות דיוקנו של אביו ונשטחה לפניו ולא השגיוחו עליה, באה אש מן השמים ולחכה אש בספסליהם ולא השגיוחו עליה, יצאה בת קול ואמרה להם (משלי כב-כט) "חזית איש מהיר במלאכתו לפני מלכים יתיצב בל יתיצב לפני חשוכים", מי שהקדים בתי לביתו ולא עוד אלא שביתו בנה בשבע שנים וביתו בנה בשלש עשרה שנה, לפני מלכים יתיצב (בגן עדן) ובל יתיצב לפני חשוכים (עם הרשעים בגהנם), ולא השגיוחו עליה, יצאה בת קול ואמרה (איוב לד-לג) המעמך ישלמנה כי מאסת כי אתה תבחר ולא אני וגו'.

עי"ש בן יהודה שאנשי כנה"ג ידעו שהוא צדיק אבל כיון שכתוב בו ויעש הרע בעיני ה' רצו שמשמים יראו בכמה אותות שהיה צדיק ועי"ז תסור ממנו לזות שפתים של העולם.

אבל רבנו נראה שלמד כפשוטו שרצו חכמים לדחותו ולא הצליחו כמו שרודפי דוד לא הצליחו.

לא השגיתו חכמים, עד שיצאה בת קול שהקב"ה אמר להם האם בכם תלוי למי יהיה חלק בעוה"ב הרי זה תלוי רק בי, ועי"ז ניצל שלמה מהמחלוקת שחלקו עליו אנשי כנסת הגדולה. ודוגמא שניה מביא מדוד המלך שאמר שרים רדפוני ואעפ"כ מדברך פחד לבי ולא נפילתי מיראת שמים.

רבנו לא ביאר מה הכח של החולקים. ואולי סמך על מה שביאר בתורה קפא/י^י, שחלקי הכבוד של החולקים מתקבצים יחד ונשקלים לעומת חלק הכבוד שלו, אלא ששם יש תנאי שלא יהיו רשעים, עוד מבואר שם שלקרח ועדתו היה כח להפיל את משה רבנו לוליא תפילתו של יעקב אבינו עליו. ואם באמת אפשר ללמוד משם קשה מדוע דוד היה בסכנה הרי החולקים עליו דואג ואחיתופל היו רשעים/י^י. ואולי דוד רק מרוב ענוותנותיה אמר כן, ורבנו מביא דבריו ללמוד שדוד ידע מהסכנה הזו, כי היא אמיתית.

עוד ראה תורה רנא/י^י שם גם מבואר שמי שחולקים עליו הוא בסכנה שיפלו לו מחשבות כפירה, והעצה לזה ה' ילחם לכם ואתם תחרישון. וגם משם נראה שאפשר ללמוד עצה להנצל מהכח של החולקים להפילו היא דבר ראשון להחריש ולברוח אל הקב"ה ולהתפלל להנצל מהסכנות הנ"ל.

כך נראה מכל הדוגמאות שהובאו לעיל דהיינו דוד המלך ומשה רבנו ושלמה המלך שכולם ניצלו בכח תפילה. וכמו שהוסיף מורה"ן בלקוטי עצות הנ"ל שצריך להתחזק מאד ולהתפלל ולהתחנן הרבה לפני ה' ית' שלא יטעה מן הדרך ע"י המחלוקות. וראה לשון הטעמינער רב בתפילות ותחנונים שלו באות מג/י^י על תורה זו. חוס וחסמול עלינו ושמרינו שלא יבוא עלינו שום מחלוקת בעולם חס ושלום. ואפילו אם חס ושלום עובר עלינו לפעמים איזה מחלוקת מבני אדם הקמים עלינו. תתן לנו כח להתגבר עליהם ולנצח אותם בכוך הגדול וזרוע הגבוהה. ותעזרנו שלא נפול חס ושלום ממדרגתנו בעבודת השם על ידי המחלוקת.

עד כאן ההקדמה

תורה רנח ו"ו

כשיש מחלוקת על האדם יכולין" החולקים להטות אותו מדרך הש"י ולהפילו ממדרגתו

ח"ו. כנראה הכוונה שתחילה יכולים להטות אותו מדרך ואח"כ אם הוא לא מתגבר כנגדם יכולים גם להפילו ממדרגתו. בשיחות הר"ן הנ"ל שמפילים אותו מיראת שמים. ובתורה קפא מבואר שנופל לניאוף. וצ"ע אולי על כן כפל רבנו את הלשון שיכולין להטות אותו מדרך ה' ית' היינו מיראת שמים ולהפילו ממדרגתו לניאוף ואח"כ נופל לגמרי מיראת שמים.

^י תורה קפא – כשמתקשרים בקשר איזה אנשים על איש אחד אפלו אם הוא אדם חשוב יותר מהם, על כל זה יכולים להפילו, כי נתקבצים חלקי הכבוד שיש לכל אחד מהם, ועל ידי זה נתבטל חלק כבוד שלו ונופל על ידם, בבחינת (איוב כ"ט): "ראוני נערים ונחבאו", שהקטנות בטל לפני גדלות, כי חלקי הכבוד שלהם כשנתקבץ ונתקשר יחד, הוא גדול מחלק כבוד שלו לבדו, אם לא שזה האיש שחולקין עליו הוא גדול במעלה מאד, עד שחלק כבוד שלו, גדול יותר מכל חלקי כבוד שלהם ביחד, אזי אדרבא נתבטלים הם לפניו בבחינת ראוני וכו' פנ"ל, אבל אם אין גדול כל כך יכולים להפילו על ידי הקשר, אפלו אם כל אחד מהם נמוך ממנו, רק שלא יהיו רשעים, כי קשר רשעים אינו מן המניין כמו שאמרנו רבותינו, זכרונם לברכה (סנהדרין כו): כי רשעים אין להם חלק בכבוד, אבל אם אינו רשע ויש לו חיות מהנפש, יש לו חלק בכבוד ויוכלו להפיל מי שחולקים עליו על ידי הקשר פנ"ל: ועל זה התפלל יעקב שלא ייזק מחלוקת קרח למשה רבנו, עליו השלום, ואמר (בראשית מ"ט): "בקהלם אל תחד כבודי", היינו שלא יתיחד ויתקשר חלקי הכבוד שלהם שיש לכל אחד מהם, כי הם היו "קרואי מועד אנשי שם" חשובים, וכשלא יתיחד ויתקשר חלקי הכבוד שלהם, בודאי יוכל משה לעמוד נגדם להפילם.

^י ראה אישי התנ"ך ערך דואג – אין תורתו של דואג אלא מהשפה ולחוץ (סנהדרין קו): כשלמדו את התורה בשקר וברמיות למדוה (מדרש שו"ט קיט, נ) למה היו דומים דואג ואחיתופל, לבית מלא תבן, וכו'....למדו כל דקדוקי תורה, ולבם מלא הוללות (שם קיט, ג) דואג ואחיתופל, לפי שלא שמרו את התורה, נפלו מגדולתן וירדו לגיהנום ואף על פי שראשי סנהדראות היו (מדרש שו"ט מט, ב) דואג ואחיתופל לא היו בהם מצות בתחלה, אף על פי שנעשו בני תורה, היו כתחלתן (במד"ר יח, יז)

^י תורה רנא – דע שעל ידי מלחמות היינו מחלוקת, על ידי זה נופלים מחשבות של רשעים על אנשים בשרים, הינו מחשבות של כפירות, שנופלים עליהם על ידי זה: והתקין לזה למטר המלחמה על ה'. שה' ילחם המלחמה, על ידי זה מבטל מחשבות רשעים הנ"ל,

^י תפילות ותחנונים (לטעמינער רב) אות מג – ותשמרינו שלא יבוא עלינו שום מחלוקת בעולם חס ושלום. כי אתה ידעת גודל חלישות כוחנו ומיעוט ערכנו שאין לנו כח כלל לסבול עול המחלוקת והרדיפות. בפרט כי כשיש מחלוקת על האדם יכולין להטות אותו מדרך השם יתברך ולהפיל את האדם ממדרגתו חס ושלום. על כן חוס וחסמול עלינו ושמרינו שלא יבוא עלינו שום מחלוקת בעולם חס ושלום. ואפילו אם חס ושלום עובר עלינו לפעמים איזה מחלוקת מבני אדם הקמים עלינו. תתן לנו כח להתגבר עליהם ולנצח אותם בכוך הגדול וזרוע הגבוהה. ותעזרנו שלא נפול חס ושלום ממדרגתנו בעבודת השם על ידי המחלוקת. ויקיים בנו מקרא שכתוב רבים רודפי צריי מעדתיך לא נטיתי. ותזכנו להתבודד ולפרש שיתחננו ויצערונו לפניך בכל פעם

^י לא ידוע מתי ותיכן נאמרה תורה זו

^י מתולדו - יכולים

לא מבואר מה הסיבה שיש לחולקים את הכח הזה. אולי כפשוטו שאדם שמבזים אותו הוא בסכנה שיפול ברוחו ומחשיבותו וחשיבות מעשיו כלפי שמיא, ויפול לעצבות ועצלות. ואולי כוונתו ללמוד מתורה קפא שחלקי הכבוד שלהם ביחד נשקלים כנגד חלק הכבוד שלו, ואזי טבע הקטנות להתבטל מפני הגדלות, וגם זה צ"ע אולי הכוונה למזלו של מעלה שמקטין עצמו כלפי מזלם ועי"ז גורם לאדם ליפול ברוחו כנ"ל.

וזה שהתפאר דהמע"ה – דוד המלך עליו השלום (תהלים קיט) רבים רודפי וצרי, מעדותך לא נטיתי, שאף שהי' עליו מחלוקת רבים, עכ"ז לא נטה מדרך הש"י נא:]

בשיחות הר"ן^כ הביא ראייה להתפארותו של דוד בזה מהפסוק "שרים רדפוני חנם ומדברך פחד לבי", דהיינו שרדיפתם היתה לחינם, והראייה שנשארת ירא שמים.

באמת דוד המלך היה חרוש גדול בזה כי מראשית יחושו ולידתו וכל ילדותו ותקופת בנין אישיותו היה מרוחק למדבר לבדו עם הצאן בבזיון גדול שאביו ואחיו החזיקוהו לממזר והתביישו בו, וגם כל חייו עד אחרי הסתלקותו היו בבזיונות נוראים^כ שהטילו ספק ביחוסו, אם מותר לבא בקהל, ואח"כ שחשדוהו באשת איש והריגת אוריה בעלה. ואעפ"כ תמיד האמין בכוחו וחשיבות מעשיו, ולא נתן לכל הבזיונות להפילו ברוחו כלל, אלא רק להביאו לשפלות גדולה כלפי ה' ית'.

ואם הביאור עפ"י תורה קפא שחלקי הכבוד של החולקים מצטרפים כנגד חלק הכבוד שלו, מובן מדוע לא הצליחו להפיל את דוד המלך, כיון שהחולקים עליו היו רשעים כדואג ואחיתופל. ומבואר שם שקשר רשעים אינו מן המניין כי אין להם חלק בכבוד.

עכ"פ למעשה מי שיש לו שונאים שחולקים עליו צריך ולהתחזק בויגבה לבו בדרכי ה', שאין הכוונה להתגאות ח"ו, אלא לא לזלזל בחשיבותו וחשיבות מעשיו בשמים.

ולא לקרא לשונאים רשעים אלא להיזהר שמא החולקים עליו הם צדיקים שטועים בו שהוא רשע, וחלקם בכבוד גדול מחלקו. על כן ירבה בתפילה שלא יצליחו להפילו.

עד כאן ביאור חברותא לתורה רנה

ביאורים והערות להרב יהודה שינפלד – לעיל רנ"א נתבאר דע"י מחלוקת עם רשע, יכולות המחשבות של הרשע להכנס ולבלבל את הכשר החולק עליו, ופה מוסיף יותר מזה מב' הצדדים. דשם יש עצה שימסור המלחמה לה', אבל פה מדבר גם באופן שהכשר לא מעורר שום מלחמה, רק חולקים עליו בלי שום סיבה אמיתית. ולא ארק שיכולים להזיקו במחשבות, אמר שיכולים אפי' להפילו לגמרי ח"ו, והוא פלא, מה בידו לעשות. אמנם מוסיף ואומר דלא תמיד מצליחים, והרא"י מדוד הע"ה שאף שחלקו עליו, לא נטה מהדרך, אבל לא ביאר מה העצה.

ולכתחילה בודאי יש ללמוד מזה להזהר שלא לעורר עליו חולקים, דהיינו להצניע מעשיו המיוחדים כדי לא לגרום קנאה המביאה למחלוקת (וכמו שביאר המוכיח מפולגא בספרו קול אר"י דאדם אוהב רק מי שדומה לו, וממילא כשרואה השני צדיק יותר ממנו, מתעוררת אצלו קנאה ושנאה, לכן שונאים את המוכיח עש"ה). אבל אם כבר תפסו שהוא שונה מהם והתחילו לחלוק עליו, מה יעשה. ונראה דאעפ"כ יכל להוציא עצמו מהמחלוקת, כמו שאמר מוהר"ן כשחלקו עליו, שאינם חולקים עליו, אלא על דמות דמיונית שהמציאו. וכיו"ב אמר הרד"ק מברדיטשוב על החולקים עליו, שחולקים על מה שחושבים לסט"י מדרך התורה וכוונתם רצוי' (רק אינם יודעים שאצלו אין סט"י ח"ו). והאבהת-ישראל מויוזיג אמר דכשרואה מישהו שונה אותו, משתדל לחשוב עליו מחשבות אהבה, וכמים הפנים לפנים. ואם לא הועיל, מכניס עוד יותר מחשבות אהבה, עד שלב השונא מתהפך בע"כ לאהבה.

^ט **תהלים פרק קיט (קנו) רבים רדפי וצרי מעדותך לא נטיתי: (קנח) ראייתי בגדים ואתקוטטה אשר אמרת לא שמרו:**

^כ מתולד - מעדותך

^כ שיחות הר"ן ריג

^כ **שיחות הר"ן** אות ריג – ואמר שזה שאמר דוד המלך עליו השלום "שרים רדפוני חנם (תהלים קיט קסא), הינו שגדולים ושרים רדפוני, אני יודע שהוא בחנם שאינם פועלים כלל במחלוקתם עלי. והסימן, כי "ומדברך פחד לבי". שאני מפחד מדברך. דהיינו שיש לי יראת שמים ואיני נופל ממדרגתי חס ושלום. וזה סימן שהרדיפה שלהם חנם בחינת "שרים רדפוני חנם":

^כ **ראשיתו מצער** בהולדת מואב מלוט ובתו הפחות צנועה דייקא שקראה לבנה על שם אביה. ומעשה יהודה ותמר שנרמה לזנות כשהולידו את פרץ. ומבואר בשער הפסוקים שער ואונן נתגלגלו בסוד היבום של תמר בפרץ וזרח. נמצא שפרץ שממנו יצא זרע משיח (רות ד' יח) הוא ער אותיות רע שהקב"ה המיתו בגלל מעשיו הרעים. ורות היא נכדתו של בלק הרשע גרה מואבית, ממואב הנ"ל שגם נאסרו לבא בקהל ישראל, ועדיין לא נפסק אם מואבית כן מותרת לבא בקהל. ועל כן בהולדת ישי את דוד נסתפק אם הוא מותר לבא בקהל לכן פרש מאשתו הישראלית והתכוין לשפחתו שהערימה עליו והודיעה לאשתו שבאה תחתיה ונולד דוד שעל כן עד ששמואל הנביא משחו למלך כולם החזיקוהו לממזר. ומסתמא על כן היה כל כך מופרך בחייו עד שאמר "טעיתי בשא אובד" כמו ששמעתי מהריצ"ח דברי צחות בזה שהתכוון לשה דאבידה בגמ' ב"מ כז. דלרבי יהודה לא נמצא לו צריכותא כלל, דהיינו שלא היה צריך להכתב בתורה בענין אבידה, הכי נמי אמר דוד גם אני אין בי כל צורך לעולם. וכידוע שאפילו את עצם החיים לא היה לו, עד שקבל שבעים שנה במתנה מאדם הראשון וי"א מהאבות, וכל חייו היה נרדף ומבוזה שמשפחתו חשבה אותו לממזר, ודואג ראש הסנהדרין טען שאינו ראוי לבא בקהל, כיון שהוא מזרע מואב, ואח"כ כולם ריגו עליו על חטא בת שבע, ועד הסתלקותו היו רבים מבזים אותו על זה, ומכל זה עשה לדוד ירידה תכלית העליה לברוך אל הקב"ה עד שנעשה רגל רביעי במרכבה.

ועד"ז מצינו בדוד הע"ה שלא הקפיד על הרודפים אותו, רק תלה הכל בהשגחה פרטית מלמעלה – ה' אמר לו קלל גו'. ורק לפני פטירתו ציוה לשלמה להענישם מטעמים ידועים שהי' לו, ולמבואר פה י"ל דאז כבר לא חשש שיזיקו לו. ועצה יותר פשוטה נראה, דהרואה שחולקים עליו בבימ"ד מסוים, יפסיק להתראות שם, ואם כל בני עירו חולקים עליו, יעבר לעיר אחרת וכמ"ש בגמ' דמי שרע לו בעירו, יעבר לעיר אחרת, ופה נתבאר עומק העצה בזה, דהמחלוקת נוצרת מב' דברים המנוגדים הנמצאים ביחד, אבל כשכ"א נמצא במקום אחר ואינם נפגשים, לא מפריע הניגוד ביניהם, ודוק.